

COVID-19: Шляхи повернення до навчання:

Керівництво по скороченню навчального плану

Серпень 2020

Бажане бібліографічне посилання: Accelerated Education Working Group (Робоча група прискореної освіти, (AEWG)) (2020). COVID-19 Шляхи повернення до навчання: Керівництво по скороченню навчального плану

Для додаткової інформації, напишіть: accelerated.education@inee.org

COVID-19 ШЛЯХИ ПОВЕРНЕННЯ ДО НАВЧАННЯ:

Керівництво по скороченню навчального плану

Введення

Пандемія COVID-19 поставила системи освіти в усьому світі перед унікальним набором проблем. Станом на кінець квітня 2020 року, закриття шкіл у 188 країнах торкнулося 90% учнів у всьому світі. Хоча різноманітні підходи до дистанційного навчання були швидко впроваджені, було мало часу для планування якісного навчання, справедливого доступу, зворотного зв'язку з учнями чи оцінювання. Результатом стала втрата часу на навчання, причому непропорційно постраждали учні з маргіналізованих і сільських громад.

Зараз системи освіти стикаються з розробкою планів реагування на пандемію, які відповідають складним навчальним потребам. Їм потрібно усунути вплив втраченого часу на навчання, водночас гарантуючи, що учні продовжуватимуть освоювати навички на рівні свого класу. Їм необхідно звернути увагу на нові заходи охорони здоров'я та безпеки, а також на соціально-емоційні потреби учнів і вчителів. І вони повинні зробити це в контексті майбутнього навчального року, який, ймовірно, включатиме збої в навчанні, такі як скорочення часу на уроки, використання дистанційного навчання для доповнення або заміни очного навчання та непередбачувані закриття шкіл. Скорочений навчальний план може бути частиною відповіді, яку системи освіти використовують для задоволення цих потреб.

Скорочений навчальний план підтримує набуття учнями ключових знань і навичок у скорочені терміни, до яких може входити переривчасте очне навчання. Добре організований скорочений навчальний план допомагає вчителям ефективніше навчати через зриви та зупинки протягом навчального року. Хоча скорочений навчальний план не є окремою стратегією для вирішення питання про втрачений час для викладання та навчання, це може бути важливим елементом загальної відповіді щодо освіти, коли країни впроваджують національні програми надолуження або неформальні варіанти, такі як прискорене навчання.

Мета

Метою цього документа є допомога міністерствам освіти (МО), районним управлінням, розробникам навчальних програм і партнерам із впровадження у розробці скороченого навчального плану для початкової школи або скерування до цього практикуючих фахівців.¹ Ключові міркування та інструменти планування в цьому документі не призначені як директивні, а натомість надають широкий огляд найкращих практик, які можуть направляти рішення щодо скорочення навчального плану таким чином, щоб найкраще відповідати потребам учнів і вчителів у місцевому контексті.

На початку квітня понад **1,6 МІЛЬЯРДА** учнів не відвідували школи.

Вперше в історії людства було перервано навчання **ЦІЛОГО ПОКОЛІННЯ**.

---

¹Зауважте, що коли ми використовуємо аббревіатуру МО, ми маємо на увазі Міністерство освіти або відповідний орган управління освітою в певному контексті. AEWG визнає, що назва такого освітнього органу може відрізнятися залежно від контексту.

Навіть до коронавірусу, **258 МІЛЬЙОНІВ** дітей не відвідували школи.²

Скорочений навчальний план зосереджений на грамотності, математиці, навичках мислення та розв'язанні проблем. Він також може включати важливі поняття з інших предметних областей.

Міністерства освіти можуть вирішувати, чи скорочувати навчальний час для таких предметних галузей, як суспільствознавство, наука, здоров'я та релігія, чи повністю виключити деякі з них на період реагування на пандемію.

Для отримання додаткової інформації про варіанти навчання у відповідь на COVID-19, перегляньте [Дерево рішень AEWG щодо COVID-19](#).

---

² Save the Children, July 2020: [Врятуємо нашу освіту: Захистіть право кожної дитини на навчання в рамках реагування на та відновлення після COVID-19](#)

Скоротити навчальний план: Огляд

СТАНДАРТНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Загальні знання та навички на рівні свого класу

МАТЕМАТИКА

ГРАМОТНІСТЬ

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

СКОРОЧЕНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Необхідні знання та навички

Що таке скорочений навчальний план?

Скорочений навчальний план визначає та описує найважливіші знання та навички, які потрібні учням, щоб вони могли досягти навичок на рівні свого класу за скорочений проміжок часу. Щоб створити скорочений навчальний план, стандартний навчальний план цілеспрямовано модифіковано, щоб зосередитися на основних знаннях і майстерності у грамотності та математиці, включаючи уміння мислення та вирішення проблем. В ідеалі, соціально-емоційне навчання також є важливою частиною скороченого навчального плану.

Скорочений навчальний план зосереджений на основних знаннях і майстерності у грамотності та математиці, а також включає соціально-емоційне навчання.

Як скорочений навчальний план допомагає учням як надолужити пропущений вміст, так і продовжувати прогрес зі змістом на рівні свого класу?

Скорочений навчальний план не дозволяє швидше вивчити всі предметні області. Натомість, він зосереджує викладання та навчальну діяльність на «пріоритетних результатах». Пріоритетні результати описують основні уміння та знання, які є універсальними в різних предметних областях: читання, письмо, математика, критичне мислення та вирішення проблем. Пріоритетні результати дають учням інструменти, необхідні для майбутнього, самостійного навчання.

У скороченому навчальному плані пріоритетні результати підкріплюються цілеспрямованим застосуванням їх до різноманітних навчальних завдань і поєднанням із ключовими поняттями з інших предметних областей. Така зосередженість на пріоритетних результатах готує учнів до наступного навчального року та запобігає подальшому відставанню.

У звичайних умовах вчителі стикаються з проблемою задоволення потреб учнів із різними здібностями та рівнями навчання. Вплив пандемії на навчання лише посилить цю проблему. Вчителі будуть перевантажені викладанням стандартної навчальної програми, намагаючись усунути втрату знань, і, як наслідок, прогалини у навчанні збільшаться, особливо для найбільш уразливих учнів.

Що таке результати навчання?

Фраза «результати навчання» використовується по-різному в різних країнах. Для цілей цієї статті, результат навчання описує те, що учні повинні знати та вміти робити після серії уроків. Залежно від термінології, яка використовується в стандартній навчальній програмі країни, це може бути еквівалентом компетенції або цілі. Результат навчання є ширшим, ніж мета навчання окремого уроку, але більш конкретним, ніж мета навчання на кінець курсу, семестру або року.

Що таке пріоритетні результати?

Пріоритетними результатами є різносторонні, складні навчальні цілі, які описують основні знання та уміння, які учні повинні отримати на поточному рівні навчання. Вони містять знання та уміння, які учні можуть використовувати в різних предметних областях і які налаштовують учнів на успіх у наступному рівні навчання.

Є два засоби встановити пріоритетний результат:

1. Пріоритетний результат можна обрати із стандартного навчального плану.

Переглянути стандартний навчальний план. Існуючі результати навчання, які описують застосування основних умінь та знань, визначаються як пріоритетні результати.

Приклад: Математика 3-го класу. Пріоритетним результатом є існуючий результат навчання, який представляє застосування умінь та знань. Для того, щоб додавати та віднімати в межах 1000, учні повинні застосувати те, що вони знають про читання та написання цих чисел і розрядне значення їхніх цифр

Тема	Результати навчання із Стандартного навчального плану	Пріоритетний результат
Цілі числа	<ol style="list-style-type: none"> 1. Читати та писати числа до 1000. 2. Продемонструвати розуміння розрядного значення чисел. 3. Використовувати розрядне значення для додавання та віднімання в межах 1000.	Використовувати розрядне значення для додавання та віднімання чисел в межах 1000.

2. Пріоритетний результат можна розробити шляхом синтезу результатів навчання в стандартному навчальному плані. Можуть бути випадки, коли пріоритетний результат не входить до стандартного навчального плану. У цьому випадку пріоритетний результат можна розробити шляхом синтезу існуючих результатів навчання. Отриманий пріоритетний результат описує застосування основних умінь та знань

Приклад: Читання у 2-му класі. Пріоритетним результатом є синтез існуючих результатів навчання. Щоб продемонструвати розуміння найважливіших деталей розповіді та її основного повідомлення, учні повинні застосувати те, що вони знають про елементи розповіді, як-от персонажі, місце дії та події.

Тема	Результати навчання із Стандартного навчального плану	Пріоритетний результат
Розуміння прочитаного	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правильно відповідати на запитання щодо розповідей. 2. Визначати персонажів розповіді, місце дії та події. 3. Використовувати елементи розповіді, щоб отримати глибше розуміння.	Продемонструвати розуміння найважливіших деталей розповіді та її головного повідомлення чи уроку.

Скоротити навчальний план: Загальні принципи розробки

Основні принципи, якими керується розробка стандартного навчального плану, також стосуються розробки скороченого навчального плану. Так само, як і стандартний навчальний план, скорочений навчальний план має бути побудований на базі, яка основана на результатах, узгоджена, зрозуміла, доречна, надає підтримку та інклюзивна.

У контексті скороченого навчального плану, основні принципи повинні використовуватися, щоб зосередити навчання на пріоритетних результатах і підтримувати їх досягнення всіма учнями. Особливі міркування щодо скороченого навчального плану у відповідь на COVID-19 наведено нижче.

ПРИНЦИП РОЗРОБКИ	СТАНДАРТНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН	СКОРОЧЕНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
Соціальне включення	Практика, педагогіка та матеріали враховують гендерні аспекти та включають усіх учнів, включаючи дівчат, учнів із маргінальних спільнот та учнів з обмеженими можливостями.	
На основі результатів	Результати навчання описують усе, що учні повинні знати та вміти робити до кінця навчального року. У навчальному плані всім результатам надається однакове значення.	Обмежена кількість пріоритетних результатів, зосереджена на грамотності, математиці, мисленні та розв'язанні проблем. Пріоритетні результати стосуються знань, умінь та поглядів, які учні можуть використовувати в різних предметних областях.
Узгоджений	Цілі уроку та навчальний досвід логічно розташовані для формування знань та умінь на рівні поточного класу.	Цілі уроку стосуються як рівня класу, так і ключових попередніх навичок. Навчальний досвід розташовується логічно, щоб сприяти отриманню пріоритетних результатів і включає уроки, які безпосередньо навчають попереднім знанням та умінням.
Зрозумілий	Навчальна діяльність, когнітивні завдання, мова, матеріали та темп відповідають розвитку.	Темп навчання дає учням достатньо часу для оволодіння основними умінями грамотності, математики та критичного мислення. Приймаються рішення про скорочення навчального часу для інших предметних областей та/або інтегрування їх у вивчення грамоти чи математики, де це необхідно.
Доречний	Зразкові уроків включають приклади методів навчання та навчальні матеріали, які залучають і мотивують учнів.	Зразкові уроки включають приклади навчальних практик і навчальних матеріалів, які залучають і мотивують учнів у фізично віддаленому та дистанційному навчанні.
Надає підтримку	Навчальний досвід має стосуватися фізичного, соціального та емоційного благополуччя учнів.	Соціально-емоційне навчання є невід'ємною частиною навчального плану. Благополуччя учнів вирішується за допомогою структур і стратегій, які допомагають їм справлятися з травмою та збентеженням спричиненими пандемією.

Скоротити навчальний план: Поради щодо планування

1. Використовуйте чіткі критерії для визначення пріоритетних результатів.

Важливо використовувати узгоджені та чіткі критерії для встановлення пріоритетних результатів і повідомляти як пріоритетні результати, так і критерії практикуючим шкільним фахівцям. Практикуючі шкільні фахівці можуть використовувати ті самі критерії, які встановили пріоритетні результати, щоб керувати своїми навчальними рішеннями.

Три основні критерії пріоритетних результатів:

Пріоритетні результати повинні зосереджуватися на знаннях та уміннях, які знадобляться учням протягом усього життя.

Приклади: Розуміння прочитаного, писемність, математика та критичне мислення — це тривалі уміння, які знадобляться учням протягом усього життя.

Пріоритетні результати повинні зосереджуватися на знаннях та уміннях, які можна використовувати в багатьох предметних областях.

Приклади: Розуміння інформаційних текстів і визначення важливої інформації допомагає учням у природничих і суспільних науках, а також у мовних мистецтвах. Створення графіків та інтерпретація даних допомагає учням у природничих і суспільних науках, а також у математиці. Аналіз сенсу запитання чи проблеми та відповідь на нього — це уміння, які можна застосувати до будь-якої предметної області

Пріоритетні результати мають бути зосереджені на знаннях та уміннях, необхідних учням для успішного проходження наступного рівня навчання та успішного складання необхідних іспитів.

Приклади: Учні повинні розуміти віднімання та знати, як віднімати, щоб навчитися методу довгого ділення. Учням потрібно навчитися писати добре організований абзац, щоб навчитися писати добре організований твір.

Пріоритетні результати також мають бути спрямовані на знання та уміння, які, швидше за все, з'являться на загальнонаціональних іспитах.

2. Визначте послідовність навчання, яка спрямовує викладання на досягнення пріоритетних результатів і включає повторення попередніх знань та умінь. Уроки потрібно розташовувати таким чином, щоб кожне навчальне заняття спиралося на попереднє. Крім того, ключові уміння з попереднього навчального року, особливо ті, яким навчали за допомогою дистанційного навчання, коли школи були закриті, повинні бути включені в послідовність навчання. Важливо, щоб попередні уміння, які підтримують пріоритетні результати, переглядалися на тому етапі навчального плану, коли вони потрібні. Неefективно намагатися вирішити їх усі до або під час першого семестру.

Приклад: Математика 3-го класу

Пріоритетний результат: Використовувати розрядне значення числа для додавання та віднімання чисел в межах 1000
--

Навчальні результати та завдання за програмою 3-го класу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Читати та писати числа до 1000. 2. Продемонструвати розуміння розрядного значення чисел до 1000. 3. Використовувати розрядне значення для додавання та віднімання в межах 1000. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зразок послідовності навчання 2. Оновити: Читати та писати числа до 100. Переглянути термін розрядного значення чисел та визначити значення місця чисел до 100. 3. Навчити: Читати та писати числа до 1000. 4. Навчити: Продемонструвати розуміння розрядного значення чисел до 1000. 5. Оновити: Використовувати розрядне значення чисел, щоб додати без перегрупування в межах 100. 6. Навчити: Використовувати розрядне значення чисел, щоб додавати та віднімати без перегрупування в межах 1000. <i>і так далі...</i>
Попередні навички з навчального плану 2-го класу.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Читати та писати числа до 1000. 2. Продемонструвати розуміння розрядного значення чисел до 100. 3. Використовувати розрядне значення чисел для додавання та віднімання в межах 100. 	

3. Розробіть інструкцію з темпу, яка містить запропоновану кількість уроків для кожної частини навчальної послідовності. Необхідно розробити загальний посібник із темпу навчання, щоб переконатися, що вчителі допомагають учням просуватися за навчальним планом у темпі, який є складним, але не перевантажуючим. Дослідження показують, що молодші учні відчувають більше негативного академічного впливу, коли навчання припиняється або сповільнюється, і що вони мають проблеми з набуттям основних умінь за допомогою дистанційного навчання. Таким чином, навіть у скороченому навчальному плані, важливо виділяти достатньо часу на розвиток основних умінь грамотності, включаючи декодування та базове розуміння прочитаного, а також основних умінь лічби, включаючи підрахунок, основні операції та вирішення проблем.

Приклад: Послідовність і темп уроків за скороченим навчальним планом

Пріоритетний результат: Використовувати розрядне значення числа для додавання та віднімання чисел в межах 1000	
Приблизний загальний час навчання: 18-20 днів	
Послідовність навчання	Рекомендований темп
1. Оновити: Читати та писати числа до 100. Переглянути термін розрядного значення чисел та визначити значення місця чисел до 100.	1 урок
2. Навчити: Читати та писати числа до 1000.	1-2 уроки
3. Навчити: Продемонструвати розуміння розрядного значення чисел до 1000.	2 уроки
4. Оновити: Використовувати розрядне значення місця, щоб додавати без перегрупування в межах 100 (також використовуючи текстові задачі).	1 урок

<p>5. Навчити: Використовувати розрядне значення числа, щоб додати без перегрупування в межах 1000 (також використовуючи текстові задачі).</p> <p><i>і так далі...</i></p>	<p>2 уроки</p>
---	----------------

4. Включіть у скорочений навчальний план соціально-емоційні навчальні заходи, які підтримують благополуччя як вчителів, так і учнів. Для того, щоб викладати та навчатися ефективно, вчителі та учні повинні відчувати себе в безпеці, відчувати єдність з іншими та що вони мають підтримку. Соціально-емоційне навчання (SEL) допомагає вчителям і учням справлятися зі стресом і невизначеністю життя під час пандемії. SEL можна викладати шляхом окремого навчання умінням, або практики SEL можна включити в навчання протягом дня. Це важлива частина як очного, так і дистанційного навчання. Наведені нижче ресурси пропонують практичні ідеї, які можна швидко застосувати в середовищі очного, дистанційного або змішаного навчання.

Ресурси планування SEL

- <https://casel.org/resources-covid/>
Безкоштовні ресурси соціально-емоційного навчання (SEL) для підтримки очного та дистанційного навчання, розроблені The Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL, Співпрацею для академічного, соціального та емоційного навчання) для допомоги педагогам, батькам і учням.
- <https://mgiep.unesco.org/covid>
Широкий спектр ресурсів SEL, підготовлених МГІЕП ЮНЕСКО для допомоги педагогам, батькам і учням.
- <https://www.wallacefoundation.org/knowledge-center/pages/kernels-of-practice-for-sel-low-cost-low-burden-strategies.aspx>
Короткий опис від Фонду Уоллеса, який можна безкоштовно завантажити, описує недорогі та невибагливі стратегії, яким можна швидко навчитися.

5. Створіть зразки планів уроків, які демонструватимуть інклюзивні та захоплювальні практики навчання, які можна використовувати в умовах фізично віддаленого та дистанційного навчання. Вимоги щодо здоров'я та безпеки під час очного навчання можуть зробити деякі форми навчання, орієнтовані на учня, такі як групова робота та партнерська робота, непрактичними або небезпечними. Вчителям знадобляться інші стратегії, щоб залучати учнів як на уроках, так і через дистанційне навчання. Ці стратегії можуть включати фізично дистанційне чи віртуальне обговорення, вибір учня в таких завданнях, як письмове чи проектне навчання, та інтерактивний процес зворотного зв'язку щодо прогресу навчання. Практикуючі фахівці можуть зробити свій внесок і поділитися іншими ідеями, які допоможуть вчителям покладатися на методи, окрім лекційного стилю навчання.

Скоротити навчальний план: Початок роботи

1. Забезпечте фінансову підтримку, необхідну для розробки та впровадження скороченого навчального плану.

Скорочений навчальний план можна розробити на національному, місцевому чи шкільному рівні, залежно від наявних людських, капітальних і матеріальних ресурсів. Якщо немає достатніх ресурсів для розробки та розповсюдження національної скороченої навчальної програми, місцевий або шкільний персонал може пройти підготовку із скорочення навчального плану, щоб вони могли встановити пріоритетні результати та зосередити своє навчання на основних уміннях та знаннях.

2. Визначте, хто очолить роботу із скорочення навчального плану.

Роботою можуть керувати Міністерства освіти, партнери-виконавці або розробники навчальних програм. Ці організації можуть самі скоротити навчальний план або навчити цьому шкільних фахівців. На цьому рівні приймаються рішення щодо навчального часу та того, які предметні області будуть скорочені або скасовані.

3. Зберіть необхідні ресурси.

Переконайтеся, що поточні посібники з національних навчальних програм, та матеріали для викладання та навчання доступні для кожного рівня, який буде скорочено.

4. Визначте команди для скорочення навчального плану для кожного рівня.

Спочатку робота із скорочення навчального плану має відбуватися на кожному рівні.

5. Забезпечте підготовку та час для груп, відповідальних за скорочення навчального плану.

Переконайтеся, що кожен, хто працює над скороченням навчального плану, має загальне розуміння термінів і визначень, а також розуміє процес визначення пріоритетних результатів і послідовності уроків.

6. Дайте командам час, щоб визначити пріоритетні результати з грамотності та математики, а також розробити соціально-емоційні навчальні заходи для кожного рівня класу.

Пріоритетні результати з грамотності мають бути записані в одному документі, а пріоритетні результати з математики – в іншому. Це полегшить перегляд їх вертикального вирівнювання.

7. Перегляньте пріоритетні результати для вертикального вирівнювання.

Після встановлення пріоритетних результатів для кожного рівня грамотності, математики та соціально-емоційних умінь, їх слід переглянути, починаючи з найнижчого скороченого рівня і закінчуючи найвищим, щоб переконатися, що існує вертикальний шлях, у якому зрозумілі пріоритетні результати кожного класу та що вони підтримують навчання на наступному рівні. Під час цього процесу можуть відбутися деякі зміни пріоритетних результатів.

8. Використовуйте підказки щодо планування, щоб створювати темпові послідовності навчання та моделювати плани уроків.

Положення про дистанційне навчання слід враховувати при розробці як методичних посібників, так і зразкових уроків. SEL також слід інтегрувати в

плани уроків.

9. Розробити комунікаційну стратегію навколо скороченого навчального плану.

Переконатися, що вчителі, батьки та члени громади розуміють важливість отримання учнями ключових знань та умінь з грамотності та математики як основи для майбутнього успіху.

НОТАТКИ